

Az I. világháború legendás vezetői

A Nagy Háború alatt semmi nem állhatott a győzelmet hajszó-
ló csúcsvezetők útjába, sem az ellenség, sem a riválisok, még a
szövetségesek sem. Némelyikük lemondani kényszerült, ám mások
megállíthatatlanul tovább munkálkodtak – a végsőkig.

Írta: William E. Welsh

A Nagy Háború fő küzdőtere a nyugati front volt, itt dőlt el a konfliktus kimenetele. E tíz kulcsszereplő mindegyikének számottevő felelőssége volt országuk háborús sorsának alakulásában.

Az itt bemutatott tíz prominens személy közül kilenc közvetlenül hozzájárult országuk vagy birodalma hadműveleteinek alakításához a nyugati fronton. Hatan főparancsnokok vagy vezérkari főnökök voltak. Ezek a hadvezérek, feladatuk pontos hatáskörétől és nemzetiségüktől függetlenül, különböző címeket viseltek, ám tevékenységük sok tekintetben hasonló volt. Pozíciójuk megkövetelte a logisztika és mozgósítás követelményeinek alapos ismeretét, a modern stratégiában és taktikában való beható jártasságot, valamint az erős vezetői és diplomáciai képességeket.

Ezek a magas rangú vezetők: Joseph Joffre, Ferdinand Foch, Douglas Haig, John J. Pershing, Paul von Hindenburg és Erich Ludendorff. Mindegyikük vállára óriási felelősség nehezedett. Ők feleltek országuk győzelméért vagy vereségéért, és a rájuk bízott katonák millióinak sorsáért.

Alekszej Brusilov tábornok – bár II. Miklós cár lemondásáig nem ő irányította Oroszország hadi tevékenységét – olyan híres offenzívát indított 1916-ban, amely a mai napig megőrizte emlékeztétét. Brusilov kitalált egy harcmodort a keleti fronton, amellyel elkerülte a szörnyű veszteségeket, és sikeres, nagyszabású támadást vezetett az osztrák-magyar hadsereg ellen. Az offenzíva annyira szétbomlasztotta a Monarchia katonai vezetését, hogy folyományaként haderői felett fokozatosan a német főparancsnokság vette át az irányítást a háború hátralévő részében.

Az olyan államfőfiak, mint II. Vilmos német császár, David Lloyd George brit miniszterelnök és Woodrow Wilson amerikai elnök azért tartoznak ide, mert nemcsak népeik háborús erőfeszítésének ösztönzésében játszottak szerepet, hanem a háború kivitelezéséhez szükséges hadiipar megszervezésében is.

Ezek a kulcsszereplők szinte mind ismert nevek. Mindegyikük rajta hagyta egyedi és kitörölhetetlen lenyomatát a háború lefolyásán és kimenetelén.

Douglas Haig

Nemzetiség: **brit**
Pozíció: **főparancsnok,**
Brit Expedíciós Haderő

Douglas Haig a háború során sikertelenül próbált áttörni a nyugati front német védelmén, miközben az emberveszteségek csak nőttek.

1915 szeptemberében az I. brit hadsereg parancsnoka, Douglas Haig altábornagy borzasztóan szerette volna, ha csapatai áttörést érnek el az észak-franciaországi Loosnál. A második napon bevetette tartalékait, de a németek már megerősítették állásaikat, így elszalasztotta a lehetőséget. Az eset a Haigen mindig kifogó áttörés metaforája. Haig, aki megmászt a ranglétrát és a csúsig jutott, igencsak el akarta söpörni útjából a többieket. A brit örök loosi sikertelenségéért John French hadseregtábornokot vádolta, és 1915 decemberében a Brit Expedíciós Haderő főparancsnokaként a helyére is lépett. Más tábornokokhoz hasonlóan ő is sok kemény taktikai leckét kapott a Nagy Háború során.

Haig mellett szót, hogy optimista, megin-gathatatlan és összeszedett volt, ellene pedig elzárkózó, arrogáns és kíméletlen természete. Gyakorlott lovassági tisztként ragaszkodott ahhoz az elgondoláshoz, hogy áttörést a lovasított alakulatok tudnak elérni. E meggyőződése ellenére egyes új fegyverek, például a tankok iránt nyitott volt. Az 1916-os somme-i támadásban használta is őket, de kis számuk miatt nem érték sokat.

A Somme-nál és egy év múlva Passchendaele-nél egyszerűen nem ismerte fel, mikor kell egy sikertelen támadást abbahagyni. Folyamatosan küldte az embereket a lövészárók-háború húsdarálójába, noha ezt már hónapokkal azelőtt be kellett volna szüntetnie. A Somme-nál és Passchendaele-nél a brit és a nemzetközösségi haderő 420 000, illetve 260 000 főnyi veszteséget szenvedett. Már csak emiatt is rászolgált a „some-i mészáros” gúnynévre.

1918-ban kezdtek jönni a győzelmek. A britek a száznapos offenzívában, 1918 második felében kibontakoztak. Haig valóban állóképes volt: amikor eljött a fegyverszünet napja, még mindig ő volt a főparancsnok.

A háború legendás vezetői

Joseph Joffre francia vezérkari főnök megőrizte szilárd hitét a támadó hadviselésben, habár a halálos veszteségek aligha igazolták a fennhatósága alatt elért apró győzelmeket

Joseph Joffre

Nemzetiség: **francia** Pozíció: **vezérkari főnök**

Joseph Joffre rendíthetetlen elszántsággal irányította a francia erőket a nyugati fronton, aktív védekezést folytatva az elszánt német rohamokkal szemben.

Joseph Joffre francia főparancsnok abban hitt, hogy a végsőig ki kell tartani az ellenség elleni harcban. Csökönyösen újabb és újabb támadásokat indított a Nagy Háború első két évében – kevés értékelhető sikerrel, s ez végül a leváltásához vezetett.

Mivel Belgium váratlan lerohanásával a németek kezdeti előnyhöz jutottak a nyugati fronton, és így Észak-Franciaországban egészen a Marne folyóig törtek előre, Joffre életbe léptette a XVII. tervet, amely elrendelte, hogy a franciák „összes egyesített haderejükkel nyomuljanak” a németek ellen.

Joffre első németek elleni támadása a háború negyedik napján kudarcot vallott. Az augusztus végi általános visszavonulás során a franciák is visszahúzódtak, hogy rendezzék soraikat. Joffre nagy pillanata a francia haderő irányításában az első marne-i csata során jött el. Ragaszkodva a mindenáron való támadáshoz, szeptember 5-én és 6-án Joffre a britekkel összehangolt, elsőpró ellentámadást indított, amelyben hat francia tábori hadsereg vett részt. A merész húzás visszavetette a németeket. Joffre örök optimista volt. Amikor a nyugati fronton elszennvedett rettenetes veszteségek próbára tették a beosztott tábornokok lelkierejét, ő az ismétlődő kudarcok ellenére is szilárd és magabiztos maradt. Fontos, hogy csapatai bizalmát sosem veszítette el, kedvesen Joffre papának nevezték.

A háború harmadik évében, az egész éven áthúzódó verduni német offenzíva idején sokasodtak a Joffre-ellenes bírálatok. Kezdetben nem mérte fel a német támadás mélységét és szélességét, és bár létszám- és fegyverzetfölényben volt, mégsem tudott sikeres ellentámadást kivitelezni.

A heroikus csata befejeztével a francia kormány 1916. december 13-án felmentette Joffre-t. Visszavonulása dicsőséges volt, és miután átadta a stafétát Robert Nivelle-nek, megkapta a Franciaország marsallja címet.

David Lloyd George hadügy- és Winston Churchill haditengerészeti miniszter 1915 októberében. Lloyd George mesterien irányította a haditermelést és a logisztikát, ez ellensúlyozta stratégiai tapasztalatlanságát

David Lloyd George

Nemzetiség: brit Pozíció: miniszterelnök

David Lloyd George meg akarta őrizni a britek nagyhatalmi pozícióját, ehhez biztosította a hadfelszerelést is, de a tábornokokban nem bízott.

A brit Liberális Párt, amelynek a pénzügyminiszter David Lloyd George is tagja volt, hagyományosan ellenezte a háborút, azonban a küszöbönálló német agresszió miatt Lloyd George kész volt szakítani a tradícióval. „Nagy-Britanniának bármi áron meg kell őriznie helyét és tekintélyét a világ nagyhatalmai között” – mondta 1911-ben.

Hét évet töltött el ebben a tisztségben, ezután 1915 májusában hadfelszerelési miniszter, majd 1916 júliusában (Lord Kitchener halála után) hadügyminiszter lett. Fontos kormánypozícióiban elérte, hogy a brit üzletemberek állítsák át gyáraikat fegyver, lőszer és a háborúhoz szükséges felszerelés gyártására.

Miután 1916. december 16-án felváltotta Asquithet a brit miniszterelnöki székben, megnövekedett hatalmát a haditermelés központosítására fordította. Ennek eredményeként az ipart és a kereskedelmet

a brit haderő támogatásának szolgálatába állították.

Otthon lassanként bejöttek Lloyd George számításai, ám Nagy-Britannia hadi stratégiájának befolyásolásában akadályba ütközött. Mélységesen bizalmatlan volt a tábornokokkal szemben, azok pedig a háborús stratégiát illetően hozzá nem értőnek tekintették.

Lloyd George szerette volna megnövelni a brit haderőt az olyan kisebb hadszíntereken, mint Olaszország és Görögország, hogy elkerüljék a nyugati fronton bekövetkező súlyos emberveszteséget. Emiatt ellenezte Douglas Haig főparancsnok 1917. nyári, nagy offenzívára vonatkozó terveit. Haig és William Robertson a brit nagyvezérkar főnöke nem fogadta meg a tanácsát. Vonakodva beleegyezett hát, hogy Haig lefolytassa a harmadik ypres-i csatát. A fegyverszünetet követően Lloyd George vezette a brit delegációt a párizsi békekonferencián.

Erich Ludendorff

Nemzetiség: német

Pozíció: hadműveleti főnök

Erich Ludendorff gondolta ki a németek totálháború-stratégiáját. 1918 tavaszán hatalmas offenzívát indított, hogy megpróbáljon győzelmet elérni a nyugati fronton.

A hatalmaskodó, erőszakos és önelégült Erich Ludendorff ugyanolyan energiával vívott háborút német hadseregbeli riválisaival, mint ahogyan Németország ellenségeivel küzdött az I. világháborúban.

Mivel jól ismerte a Schlieffen-tervet, a Belgiumot 1914-ben letámadó 2. német hadsereghez osztották be. Gyorsan hírnevet szerzett, amikor kikényszerítette a liège-i erődítményrendszer megadását.

A német főparancsnokság ekkor vezérkari főnöknek nevezte ki Paul von Hindenburg mellé, akit a nyugállományból hívtak vissza a keleti front katasztrófa elhárítására. Augusztus végén, az oroszok legyőzésével Tannenbergnél Ludendorff segített Hindenburgnak megfordítani az állást.

Ludendorff ismételen összeütközésbe került Erich von Falkenhayn hadsereg-főparancsnokkal. Mindkettőjüknek megvolt az elképzelése arról, hogyan kell folytatni a háborút, és a két elgondolás nem egyezett. Ludendorff hiába próbálta elérni, hogy Vilmos császár menessze Falkenhaynt. Amikor ez nem sikerült, Ludendorff megkerülte a császárt, és politikusokat, nagyiparosokat beszélt rá, hogy kérjék Falkenhayn lemondását. Itt sikerrel is járt, 1916 augusztusában Falkenhaynt leváltották.

Hindenburg és Ludendorff lényegében Németország diktátorai voltak a háború második felében. Belekezdtek a totális háború politikájába, amely maga után vonta az amerikaiak belépését, az antant javára billentve az egyensúlyt.

1918-ban Ludendorff elindította azt a támadássorozatot, amely Kaiserschlacht vagy tavaszi offenzíva néven ismert, s amely a Flandria térségében lévő brit és portugál expedíciós haderőt vette célba. A beérkező franciák segítették a briteket, de addigra a szövetségeseket már a Marne-ig szorították vissza a németek. A szövetséges ellentámadások végül fegyverszünethez vezettek.

A háború után Ludendorff csak ártott Németországnak az úgynevezett tördőféselmélet terjesztésével, miszerint a németek hitvány belső árulók miatt veszítettek, nem a csatatéren.

Erich Ludendorff (jobbra) térképpel a kezében tanácskozik a 8. hadsereg parancsnokával, Paul von Hindenburggal az 1914-es tannenbergi csatában

Ferdinand Foch

Nemzetiség: francia

Pozíció: a szövetséges erők főparancsnoka

Ferdinand Foch széles körű harctéri tapasztalattal rendelkező, tekintélyes parancsnok volt, aki a nyugati front főparancsnoki posztjára emelkedett.

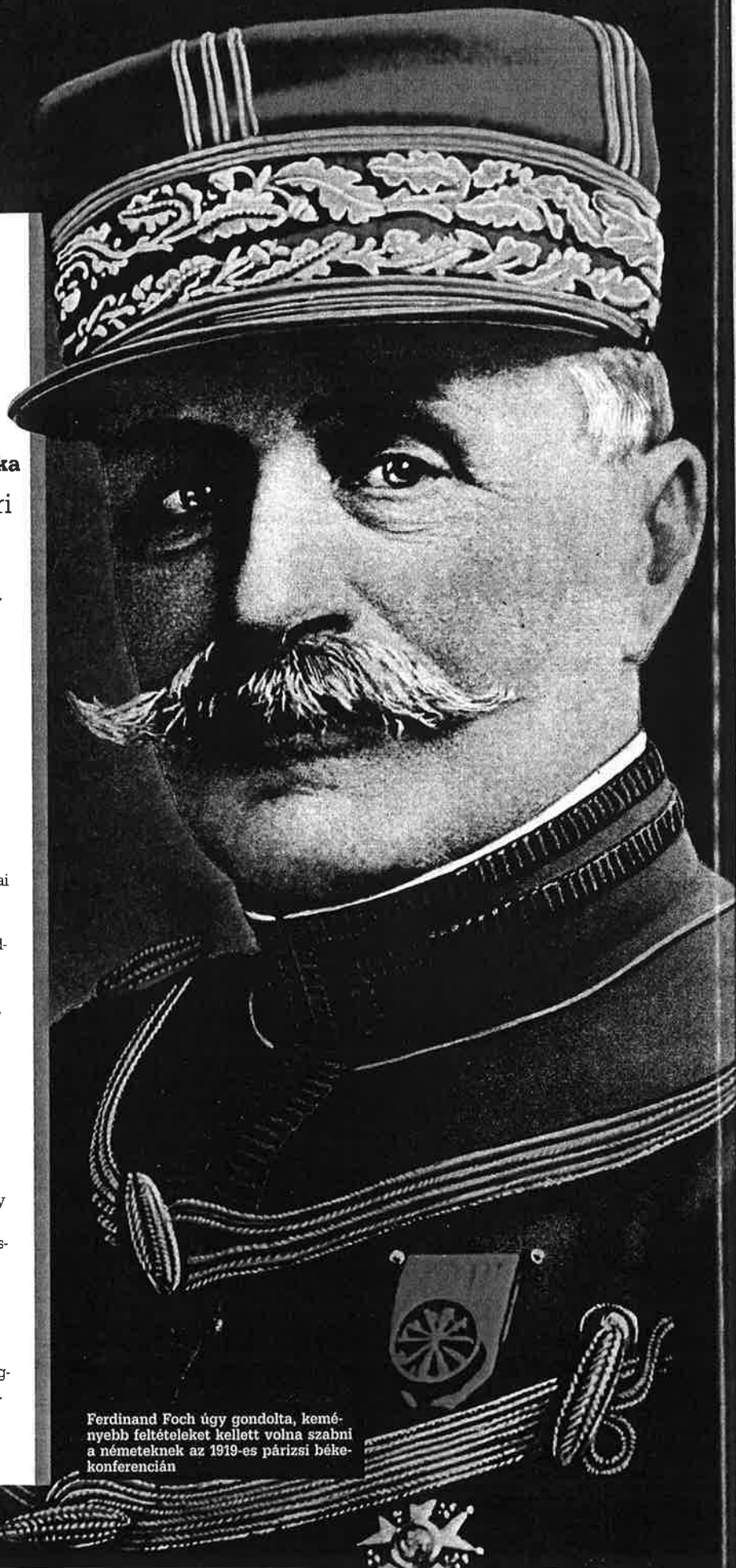
Ferdinand Foch hadseregtábornok rendületlenül lépdelt felfelé a parancsnoki ranglétrán. A háborút hadtestparancsnokként kezdte, és még a háború befejezése előtt a szövetséges csapatok főparancsnoka lett. Erősségei jócskán felülmúlták gyenge pontjait, ami sokat segített a ranglétrán való feljebb jutásban.

A katonák és tábornoktársai nagyra becsülték, mert tiszta szívből harcos alkat volt, tele belső tüzrel. A háború alatt több alkalommal bebizonyította, hogy az ellentámadások mestere. Optimista, diplomatikus és ösztönző volt.

A francia generalisszimusz, Joseph Joffre vette szárnyai alá, s ekkor, 1915-ben nevezték ki a francia Északi Hadseregcsoporthoz parancsnokává. Az 1916-os somme-i támadás idején csapatai előbbre jutottak, mint a brit erők. Elborzadva a nyugati front offenzívájának döbbenetes veszteségeitől, a halálos áldozatok számának csökkentéséért az ún. tudományos hadviselés mellett érvelt, amely új technikák, például harcokcsik használatán alapult.

1916 decemberében Robert Nivelle tábornok került Joffre helyére, ez visszavetette Foch karrierjét. Amíg Nivelle volt hatalmon, Foch csak kisebb pozíciókban toporgott. Akkor került újra reflektorfénybe, amikor 1917 májusában Philippe Pétain tábornok váltotta az inkompetens Nivelle-t. Ettől kezdve Foch pályája üstökösként ívelt fel. A caporettói áttörés német győzelmét követően, 1917 végén utánpótláscsapatokat vezetett Olaszországba, hogy megtámogassa a rogyadozó olasz frontot. 1918 márciusában azután előléptették a szövetséges csapatok főparancsnokává, ezzel az összes többi nyugati fronti tábornok fölé emelkedett.

Szövetséges főparancsnokként ő határozta meg az antant céljait nyugaton, és ő irányította az országok hadseregeit az ellenséges támadások visszaverésekor. Ez idő alatt diplomatikus ékesszólását is bevetette, hogy megabozolja az önéjű John J. Pershing amerikai tábornokot. A háború végén Foch brutális feltételeket diktált Németországnak. A négy hosszú évig tartó harc után nem volt irgalmas hangulatban.

Ferdinand Foch úgy gondolta, keményebb feltételeket kellett volna szabni a németeknek az 1919-es párizsi békekonferencián

John J. Pershing

Nemzetiség: amerikai

Pozíció: az Egyesült Államok marsallja

Pershing az amerikai csapatok függetlenségére törekedett a nyugati fronton, és egy nagy offenzívát akart vezetni.

Woodrow Wilson amerikai elnök John „Black Jack” Pershing vezérőrnagyot gondolta a franciaországi Amerikai Expedíciós Erők vezetésére alkalmas személynek. Megbízható tábornok, kitűnő adminisztrátor és csapatparancsnok volt.

Pershing ragaszkodott hozzá, hogy csapatai független amerikai nemzeti hadseregeként harcoljanak, és ne osszák szét őket a francia és a brit seregek tartalékaiként. Az első doughboyok, ahogy a szövetségesek az amerikai katonákat nevezték, 1917 júniusában érkeztek Franciaországba. Három hónap múlva az amerikai hadsereg Pershinget előléptette vezérezredessé, hogy a többi nemzet parancsnokaival egyenrangú legyen. Az amerikai egységeknek szigorú kiképzésen kellett átesniük, hogy felkészüljenek, mielőtt a harcok kátlanába kerülnek, ennek befejezéséig tartalékban állomásoztatták őket.

A Kaiserschlacht tombolása rákényszerítette Pershinget, egyezzen bele, hogy az egyes amerikai hadosztályok a nyugati fronton német áttörés megakadályozása érdekében külön vegyenek részt a küzdelemben. Addigra Pershingnek négy felkészült hadosztálya volt. 1918 nyarán a doughboyok egy sor csatában – pl. Cantigny, Belleau Wood, Château-Thierry – bizonyították, hogy kiváló katonák.

Így 1918 szeptemberében Foch engedélyezte, hogy Pershing egész hadseregével független támadást indítson az 5. német hadsereg ellen, ez volt a saint-miheli támadásként ismert csata. Az amerikaiak együtt harcoltak a franciákkal a Meuse–Argonne offenzívában, ahol súlyos veszteségeket szenvedtek. Pershing szerint, amíg a német civilek nem a saját bőrükön, a saját földjükön tapasztalják meg a háború borzalmait, nem rémülnek meg eléggé. A feltétel nélküli megadás híve volt, és Németország lerohanásáé, ha ez kell a cél eléréséhez. Megátalkodottsága miatt a párizsi békekonferencián nem vehetett részt.

Pershing (jobbra) és a szövetséges erők főparancsnoka, Ferdinand Foch többször összekülönbözött azon, hogyan vessék be az amerikaiakat a nyugati fronton

A háború legendás vezetői

Woodrow Wilson elnök a kongresszus üléséhez intézett 1918. januári beszédében ismertette az új európai rendet megfogalmazó 14 pontját

Woodrow Wilson

Nemzetiség: amerikai Pozíció: elnök

Woodrow Wilson a doughboyok érdekében össze rendezte az amerikai forrásokat, ám a tárgyalóasztalnál már nehézségekbe ütközött idealista elveinek elfogadtatásával.

„A kereskedelmi hajók elleni jelenlegi német tengeralattjáró-háború emberiségellenes” – mondta Woodrow Wilson amerikai elnök az amerikai kongresszushoz intézett 1917. április 2-i háborús beszédében.

Amikor alig három hónappal korábban Theobald von Bethmann-Hollweg német kancellár bejelentette, hogy országa a korlátlan tengeralattjáró-hadviselés elvét fogja követni, Wilson belátta, véget kell vetni az amerikai semlegességnek. A német döntés sokba kerülő hibának bizonyult, mivel 4,5 millió amerikai katonát és tengerészt vitt a Németország elleni háborúba.

Amint eldöntötte a Németország elleni hadba lépést, Wilson minden energiáját a nyugati front győzelemre összpontosította. A kongresszus támogatásával bevezette a kötelező katonai szolgálatot, átvette a hadiipar felügyeletét, ellenőrzése alá vonta az élelmiszergyártást és -elosztást.

Azonban amikor az USA Német Birodalom elleni katonai stratégiájáról volt szó,

nem viselkedett csapatjátékosként. Sosem fogadott el Nagy-Britanniával, Franciaországgal és Olaszországgal közös terveket.

Wilson optimista volt, és voltak vágyálmai. Égett a vágytól, hogy ő formálja meg a háború utáni világot. Víziját a híres 14 pontba foglalta, egy elvi kinyilatkoztatásba, amelyet 1918 januárjában tett közzé.

A németek naivan úgy gondolták, Wilson – a méltányosság támogatója – elnéző lesz velük, de tévedtek. Wilson mélyen megvetette a német militarizmust, és nem szándékozott engedni, hogy a németek tovább fenyegezzék a leendő európai békét.

Az 1919-es békekonferencián a feltételekről heves viták dúltak a francia, a brit, az olasz és az amerikai delegáció vezetői között. Végül Wilsonnak kompromisszumot kellett kötnie, ez azt jelentette, hogy több idealista elvét kénytelen volt feladni, de a Népszövetség létrehozását célzó javaslatát a konferencia elfogadta.

Alekszej Bruszilov

Nemzetiség: orosz

Pozíció: főparancsnok, orosz Ideiglenes Kormány

Bruszilov látványos sikerű orosz offenzívát vezetett a Monarchia ellen, megmutatta, lehet területet szerezni borzasztó veszteségek nélkül is

Alekszej Bruszilov orosz tábornok nagy ígéret volt, amikor a háború kitörésekor az orosz 8. hadsereget vezette a keleti fronton. Hadserege Galíciában a többi orosz sereget megelőzve törte át az osztrák-magyar vonalakat. Ezért a sikerért II. Miklós cár négycsillagos tábornokká léptette elő 1915-ben, majd megkapta a délnyugati hadseregcsoporthoz parancsnokságát.

1916 nyarán, amikor az orosz északi seregek – a nyugati fronton a somme-i támadással egy időben – felkészültek egy Németország elleni offenzívára, Bruszilov vállalkozott rá, hogy erőit ugyanakkor küldje támadásba. Az orosz vezérkar megadta az engedélyt.

Bruszilov tanulmányozta a lövészárkok-hadviselés kihívásait, és kieszt egy módszert, amellyel szerinte le tudja bírni a lövészárkok-háborúban felmerülő területszerzési és megtartási nehézségeket. Ahelyett, hogy erőit tömegesen egy kis területen való áttörésre koncentrált volna – ahogyan más parancsnokok tették –, általános támadást tervezett az ellenséges frontvonal teljes hosszán. Célja az ellenség véderejének totális széthúzása volt.

1916. június 4-én négy orosz hadsereget, összesen 500 ezer embert küldött az osztrák-magyar állások ellen. A kitűnően irányított oroszok áttörtek az ellenség lövészárkok-frontvonalán. Az első hét végére Bruszilov csapatai egyes helyeken 64 kilométeres mélységi behatolást értek el.

Amikor szeptemberben véget ért az offenzíva, Bruszilov oroszai 600 000 főnyi veszteséget okoztak az osztrák-magyar hadseregnek, és további 400 000 katonát kényszerítettek megadásra. A Bruszilov-offenzíva, ahogy elnevezték, vezetési válságot okozott a Monarchia hadseregében. Az összeomlás után az osztrák-magyar sereg német irányítás alá került.

1917 márciusában a bukott cári rezsim helyébe lépő Ideiglenes Kormány Bruszilovot főparancsnokká nevezte ki.

Az 1914-es vereségek után két évvel Alekszej Bruszilov tábornok helyreállította az oroszok becsületét egy sikeres offenzívával, amely a nevét visel